

Marián Grupač, Beáta Pošteková (Eds.)

MedGRAM 2025

Mediálna gramotnosť v kontexte vedy a výskumu

MedGRAM 2025

Mediálna gramotnosť v kontexte vedy a výskumu

(zborník abstraktov z medzinárodnej vedeckej konferencie konanej 10. decembra 2025)

Editori:	doc. Mgr. Marián Grupač, PhD. PaedDr. Beáta Pošteková, PhD.
Recenzenti:	doc. JUDr. PhDr. PaedDr. Slávka Krásna, PhD. et Ph.D. Vysoká škola DTI, Dubnica nad Váhom PhDr. Mariola Liszoková, Ph.D. Vysoká škola podnikání a aplikovaných vied Varsovia, Zahraniční pobočka ve Frýdku-Místku
Obálka:	PaedDr. Beáta Pošteková, PhD.
Jazyková úprava:	autori príspevkov

Vydala Žilinská univerzita v Žiline v EDIS-vydavateľstve UNIZA v roku 2026
EDIS-vydavateľstvo UNIZA, Univerzitná HB, 010 26 Žilina www.edis.uniza.sk
Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

© Žilinská univerzita v Žiline, 2026

ISBN 978-80-89832-38-5 (elektronická verzia)

Konferencia je realizovaná ako výstup projektu VEGA 1/0324/25 *Longitudinálny výskum mediálnej gramotnosti v kontexte udržateľného spoločenského rozvoja v podmienkach Slovenska.*

SEKCIA I Algoritmy, umelá inteligencia a nové formy mediálnej gramotnosti

MEDIÁLNA REPREZENTÁCIA VEDY A VEDCOV V SLOVENSKOM MEDIÁLNO M PRIESTORE V KONTEXTE VYUŽÍVANIA NÁSTROJOV UMELEJ INTELIGENCIE	5
DOC. MGR. MARIÁN GRUPAČ, PHD., MGR. JAKUB ŠVEC, PHD.....	5
ETICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ HRANICE POUŽÍVANIA GENERATÍVNEJ UMELEJ INTELIGENCIE NAPRIEČ VEKOVÝMI SKUPINAMI.....	7
PAEDDR. BEÁTA POŠTEKOVÁ, PHD.....	7
INTEGRÁCIA NÁSTROJOV GENERATÍVNEJ UMELEJ INTELIGENCIE (GAI) V KONTEXTE ROZVOJA MEDIÁLNEJ A INFORMAČNEJ GRAMOTNOSTI	9
PROF. MGR. NORBERT VRABEC, PHD.....	9
VYUŽÍVANIE UMELEJ INTELIGENCIE V PREGRADUÁLNEJ PRÍPRAVE ŠTUDENTOV ŠPECIÁLNEJ PEDAGOGIKY PRE RIEŠENIE PROBLÉMOV V PROJEKTOVOM VYUČOVANÍ.....	11
PAEDDR. BC. MONIKA HOMOLOVÁ, PHD.....	11
VIDEOHERNÉ SVETY AKO PRIESTOR MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI A POLITICKEJ PROPAGANDY: KULTÚRNE, MEDIÁLNE A POLITOLOGICKÉ INTERPRETÁCIE	12
PHDR. RÓBERT KIRÁLY, PHD., MGR. MATÚŠ KUBALA, MGR. BARBORA PETRÁŠOVÁ.....	12
REALIZMUS, OPTIMALIZÁCIA A ESTETIKA GÝČU V KONTEXTE AI A GENEROVANIA REKLAMNÉHO OBRAZU	14
MGR. MÁRIA ZVALENÁ, PHD.....	14
VYUŽÍVANIE UMELEJ INTELIGENCIE V POMÁHAJÚCICH PROFESIÁCH Z PERSPEKTÍVY ŠTUDENTOV	16
PHDR. PAEDDR. FILIP GEREC, PHD., MBA, MPH, PAEDDR. BC. MONIKA HOMOLOVÁ, PHD.....	16
DIGITÁLNY BABYLÓN: KEĎ JAZYK PRESTÁVA SPÁJAŤ	18
MGA. MARKO MANNSBERGER, DBA.....	18
DIGITÁLNY OBSAH V RUKÁCH ŠTUDENTOV: ÚROVEŇ ZRUČNOSTÍ A PRÍNOS K MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI	20
PAEDDR. NATÁLIA HRKOTÁČOVÁ.....	20
OD WEBU K TIKTOKU: TRANSFORMÁCIA SPRAVODAJSKÉHO OBSAHU V PODMIENKACH MULTIPLATFORMOVEJ ŽURNALISTIKY	22
MGR. MÁRIA DOLNIAKOVÁ.....	22
DIGITALIZÁCIA OZNAMOVANIA NA KYSUCIACH: KOMUNÁLNA ANALÝZA INFORMAČNEJ DOSTUPNOSTI PROSTREDNÍCTVOM MOBILNÝCH KOMUNIKAČNÝCH APLIKÁCIÍ.....	24
MGR. ADAM CHOVANEC.....	24
ALGORITMICKÉ KURÁTORSTVO.....	26
ING. DÁVID PÁL.....	26
ZVYŠOVANIE MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI – ARGUMENTY PRE ŠIROKÉ INTERDISCIPLINÁRNE ŠTÚDIUM A IMPLEMENTÁCIU VÝSLEDKOV.....	28
MGR. BEÁTA BILIKOVÁ, PHD.....	28
MEDIÁLNI GRAMOTNOST V ÉŘE AI: OD RIZIK K DIDAKTICKÝM STRATEGIÍM.....	30
PHDR. JAN VÁLEK, PH.D., BC. ING. NIKOLA STRAKOVÁ, PHD.....	30
DÁVID PROTI GOLIÁŠOVI? LIMITY MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI V PODMIENKACH ŠTÁTNEHO ÚNOSU MÉDIÍ: PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA MAĎARSKA.....	33
MARTIN VAHANČÍK M.A.....	33

SEKCIA II Mediálne reprezentácie, jazyk, moc a kritické myslenie v digitálnej kultúre

LITERÁRNOKRITICKÁ REFLEXIA V ZAJATÍ SOCIÁLNEJ SIETE (PROBLÉMY A MOŽNOSTI?).....	35
MGR. LUKÁŠ ŠVAJLENIN, PHD.	35
PARTICIPATÍVNA KULTÚRA A REMEDIÁCIA: AKO HRÁČI TVORIA VLASTNÉ NARATÍVY	36
MGR. VLADIMÍR FILIP, PHD.....	36
ETICKÉ HRANICE PREZENTÁCIE MIEST SMRTI ALEBO AKO KOMUNIKOVAŤ O HISTORICKÝCH ŠIBENICIACH BEZ SENZACIONALIZMU	37
DOC. PHDR. JARMILA MAXIMOVÁ, PHD., DOC. PHDR. STANISLAVA BÖNDE GOGOVÁ, PHD.....	37
DIGITÁLNA ADAPTÁCIA SVETOVÝCH MYTOLÓGIÍ V HRE WUTHERING WAVES	39
MGR. DOMINIK MAČEK	39
ÚLOHA FILOZOFIE V KRITICKOM MYSLENÍ.....	41
MGR. LENKA KOCINOVÁ, PHD.....	41
MEDIÁLNA RE-PREZENTÁCIA VOJNY AKO „ESTETICKÝ NARATÍV“. POZNÁMKY A POSTREHY.	43
PHDR. ET PAEDDR. ALEXEJ MIKULÁŠEK, PHD.	43
SLOBODA PREJAVU V KONTEXTE MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI	45
MGR. PETR KOCINA, PHD., LL.M.	45
TEÓRIA „BORDERLESS WORLD“ – MÝTUS ALEBO REALITA?	47
RNDR. DANIEL KAMENSKÝ	47
ČLOVEK, EUDSKÝ ZDROJ ALEBO NOSITEĽ EUDSKÉHO KAPITÁLU?.....	49
MGR. JAN KARELA, PH.D.	49
OBČANSTVÍ A MÉDIA: JAK SE ARABŠTÍ KŘEŠŤANÉ NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ STALI OBČANY.....	50
MGR. THLic. LUKÁŠ DE LA VEGA NOSEK, PH.D.	50
POPULARIZÁCIA VEDY AKO SÚČASŤ MEDIÁLNEJ VÝCHOVY: MOŽNOSTI INTEGRÁCIE DO VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV	52
MGR. KATARÍNA BRISUDOVÁ	52
„DAJ TROLLOVI STOPKU“: PRAKTICKÝ SPRIEVODCA PRE ZÁŽITKOVÉ VZDELÁVANIE V PREVENČII KYBERAGRESIE A POSILŇOVANÍ MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI STREDOŠKOLÁKOV A BUDÚCICH PEDAGÓGOV	54
PAEDDR. LIBUŠA GUŽÍKOVÁ, PHD., PAEDDR. BARBORA SENDER, PHD.	54
VÝUČBA ŠPECIALIZOVANEJ ANGLIČTINY PRE ŽURNALISTICKÚ ETIKU VO VEKU UMELEJ INTELIGENCIE A DIGITÁLNEJ KULTÚRY	56
MGR. OEGA CSALOVÁ, PHD.....	56
OD INFORMAČNEJ VOJNY K INŠTINKTU PREŽITIA: FILOZOFICKÁ KRITIKA DEFICITNÝCH MODELOV KONŠPIRAČNÉHO MYSLENIA.....	57
MGR. TOMÁŠ KOLLÁRIK PHD.....	57
REDUKCIA SPOLOČENSKEJ DISKUSIE NA RÝDZO POLITICKÝ KONFLIKT	59
MGR. TOMÁŠ HOLETZ, PHD., MGR. KATARÍNA HOLETZOVÁ, PHD.	59

SEKCIA I

Algoritmy, umelá inteligencia a nové formy
mediálnej gramotnosti

MEDIÁLNA REPREZENTÁCIA VEDY A VEDCOV V SLOVENSKOM MEDIÁLNO M PRIESTORE V KONTEXTE VYUŽÍVANIA NÁSTROJOV UMELEJ INTELIGENCIE

Media representation of science and scientists in the Slovak media space in the context of the use of artificial intelligence tools

doc. Mgr. Marián Grupač, PhD., Mgr. Jakub Švec, PhD.

Abstrakt

Cieľom príspevku je analyzovať, ako slovenské médiá prezentujú vedcov a vedecké témy, aké diskurzívne rámce pri tom využívajú a aký obraz vedy tým sprostredkujú spoločnosti. Špecifický dôraz je kladený na využívanie nástrojov umelej inteligencie (AI) v mediálnej produkcii – od automatizovaného spracovania textov a generovania spravodajstva až po algoritmy určujúce viditeľnosť vedeckých tém v online prostredí. Výskum vychádza z kombinácie obsahovej a diskurzívnej analýzy mediálnych výstupov a z kvalitatívnych rozhovorov s novinármi a odborníkmi na popularizáciu vedy. Cieľom je identifikovať hlavné stereotypy, spôsoby rámcovania vedy a možné etické dilemy spojené s využívaním AI pri tvorbe a distribúcii mediálneho obsahu. Výsledky poukazujú na potrebu posilňovania mediálnej gramotnosti v oblasti vedeckej komunikácie a na dôležitosť kritickej reflexie nových technologických nástrojov, ktoré zásadne formujú spôsob, akým spoločnosť vníma vedu a jej predstaviteľov.

Kľúčové slová: mediálna reprezentácia, veda, vedci, umelá inteligencia, mediálna gramotnosť, diskurzívna analýza, popularizácia vedy, etika médií

Abstract

The aim of this paper is to analyze how Slovak media present scientists and scientific topics, what discursive frameworks they use, and what image of science they convey to society. Specific emphasis is placed on the use of artificial intelligence (AI) tools in media production – from automated text processing and news generation to algorithms determining the visibility of scientific topics in the online environment. The research is based on a combination of content and discursive analysis of media outputs and qualitative interviews with journalists and science communication experts. The aim is to identify the main stereotypes, ways of framing science, and possible ethical dilemmas associated with the use of AI in the creation and distribution of media content. The results point to the need to strengthen media literacy in the field of science communication and the importance of critical reflection on new technological tools that fundamentally shape the way society perceives science and its representatives.

Keywords: media representation, science, scientists, artificial intelligence, media literacy, discursive analysis, popularization of science, media ethics

Kontakt:

doc. Mgr. Marián Grupač, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

marian.grupac@umkd.uniza.sk

Kontakt:

Mgr. Jakub Švec, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

jakub.svec@umkd.uniza.sk

ETICKÉ A PSYCHOLOGICKÉ HRANICE POUŽÍVANIA GENERATÍVNEJ UMELEJ INTELIGENCIE NAPRIEČ VEKOVÝMI SKUPINAMI

Ethical and Psychological Boundaries of Generative Artificial Intelligence Use Across Age Groups

PaedDr. Beáta Pošteková, PhD.

Abstrakt

Generatívna umelá inteligencia patrí medzi najvýznamnejšie technologické inovácie súčasnosti a jej využitie sa rýchlo rozširuje v oblasti vzdelávania, zdravotníctva, ekonomiky aj každodenného života. Cieľom tohto článku je preskúmať etické, psychologické a vekové limity používania generatívnej umelej inteligencie prostredníctvom kombinácie teoretickej analýzy a empirického kvantitatívneho výskumu. Teoretická časť syntetizuje súčasné poznatky o etických rámcoch, automatizačnom skreslení, antropomorfizácii a digitálnej gramotnosti. Empirická časť prezentuje výsledky dotazníkového prieskumu realizovaného na vzorke 288 respondentov, ktorý skúmal vzťahy medzi vekom, digitálnou gramotnosťou, skúsenosťami s AI a mierou dôvery, emocionálnej väzby a schopnosti kriticky hodnotiť výstupy generované umelou inteligenciou. Výsledky poukazujú na významné rozdiely medzi vekovými skupinami a zdôrazňujú kľúčovú úlohu digitálnej gramotnosti pri zmierňovaní rizík spojených s používaním generatívnej AI.

Kľúčové slová: generatívna umelá inteligencia, digitálna gramotnosť, automatizačné skreslenie, vekové rozdiely, dôvera v umelú inteligenciu

Abstract

Generative artificial intelligence represents one of the most impactful technological developments of the contemporary era, with rapidly expanding applications in education, healthcare, economics, and everyday activities. This article aims to examine the ethical, psychological, and age-related boundaries of generative AI use by combining theoretical inquiry with empirical quantitative research. The theoretical section integrates existing knowledge on ethical frameworks, automation bias, anthropomorphism, and digital literacy. The empirical section reports findings from a survey conducted with 288 respondents, analysing the relationships between age, digital literacy, prior experience with AI, and levels of trust, emotional attachment, and the capacity for critical evaluation of AI-generated outputs. The findings reveal notable differences across age groups and underscore the crucial role of digital literacy in reducing the risks associated with generative AI use.

Keywords: generative artificial intelligence, digital literacy, automation bias, age differences, trust in AI

Kontakt:

PaedDr. Beáta Pošteková, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

beata.postekova@umkd.uniza.sk

INTEGRÁCIA NÁSTROJOV GENERATÍVNEJ UMELEJ INTELIGENCIE (GAI) V KONTEXTE ROZVOJA MEDIÁLNEJ A INFORMAČNEJ GRAMOTNOSTI

The Integration of Generative Artificial Intelligence (GAI) Tools in the Context of Media and Information Literacy Development

prof. Mgr. Norbert Vrabec, PhD.

Abstrakt

Svet médií a vzdelávania prechádza zásadnou zmenou, ktorú vyvolal rýchly rozvoj nástrojov generatívnej umelej inteligencie (GAI), najmä veľkých jazykových modelov (LLM). Takáto transformácia zvyšuje naliehavosť a potrebu zmysluplného rozvoja mediálnej a informačnej gramotnosti (MIL). Táto dilema nevyhnutne vyžaduje úplne nové, inovatívne pedagogické prístupy. Zároveň je však dôležité si uvedomiť, že GAI nám ponúka aj neočakávané a veľmi sľubné možnosti personalizovaného vzdelávania v oblasti MIL. Naša štúdia sa zameriava na systematický prehľad literatúry (SLR), ktorého hlavným cieľom je presne zmapovať, hlboko analyzovať a kriticky vyhodnotiť všetky dostupné vedecké poznatky súvisiace s integráciou GAI priamo do pedagogických a didaktických prístupov zameraných na rozvoj mediálnej a informačnej gramotnosti. Tento SLR, vykonaný podľa metodiky PRISMA, zahŕňal vyhľadávanie v najrelevantnejších akademických databázach (Scopus, Web of Science). Naším konkrétnym cieľom bolo nielen identifikovať, ktoré nástroje GAI prevládajú v oblasti MIL, ale predovšetkým odhaliť konkrétne didaktické stratégie (ako napríklad sofistikované tréningy kritického myslenia alebo detekcia zaujatosti) a, čo je najdôležitejšie, identifikovať kľúčové prekážky implementácie.

Kľúčové slová: generatívna umelá inteligencia (GAI), mediálna a informačná gramotnosť (MIL), systematický prehľad literatúry (SLR), pedagogické prístupy, kritické myslenie

Abstract

The world of media and education is undergoing a fundamental change triggered by the rapid development of generative artificial intelligence (GAI) tools, especially large language models (LLMs). This kind of transformation increases the urgency and need for meaningful development of media and information literacy (MIL). This dilemma necessarily requires completely new, innovative pedagogical approaches. At the same time, however, it is important to see that GAI also offers us unexpected and very promising opportunities for personalized MIL education. Our study focuses on a systematic literature review (SLR), whose main ambition is to precisely map, deeply analyze, and critically evaluate all available scientific knowledge related to the integration of GAI directly into pedagogical and didactic approaches aimed at developing media and information literacy. This SLR, conducted according to the PRISMA methodology, included searches in the most relevant academic databases (Scopus, Web of Science). Our specific goal was not only to identify which GAI tools prevail in the field of MIL, but above all to reveal specific didactic strategies (such as sophisticated critical thinking training or bias detection) and, most importantly, to identify key barriers to implementation.

Keywords: generative artificial intelligence (GAI), media and information literacy (MIL), systematic literature review (SLR), pedagogical approaches, critical thinking

Kontakt:

prof. Mgr. Norbert Vrabc, PhD.

Fakulta masmediálnej komunikácie, Univerzita sv.Cyrila a Metoda v Trnave

Námestie J. Herdu 2, 917 01 Trnava

norbert.vrabc@ucm.sk

VYUŽÍVANIE UMELEJ INTELIGENCIE V PREGRADUÁLNEJ PRÍPRAVE ŠTUDENTOV ŠPECIÁLNEJ PEDAGOGIKY PRE RIEŠENIE PROBLÉMOV V PROJEKTOVOM VYUČOVANÍ

The use of artificial intelligence in undergraduate training of special education students for problem solving in project-based teaching

PaedDr. Bc. Monika Homolová, PhD.

Abstrakt

Príspevok prezentuje analýzu vnímania a aplikácie umelej inteligencie (AI) u študentov pregraduálnej prípravy špeciálnej pedagogiky. Skúma prepojenie AI v individuálnej príprave a riešení problémov v projektovom vyučovaní. Výsledky poskytnú východiská pre úpravu kurikúl.

Kľúčové slová: umelá inteligencia (AI), špeciálna pedagogika, didaktické metódy, riešenie problémov, projektové vyučovanie

Abstract

The paper presents an analysis of the perception and application of artificial intelligence (AI) among undergraduate students of special education. It examines the connection between AI in individual preparation and problem solving in project-based teaching. The results will provide a basis for curriculum modification.

Keywords: artificial intelligence (AI), special education, teaching methods, problem solving, project-based learning

Kontakt:

PaedDr. Monika Homolová, PhD.

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta, Katedra špeciálnej pedagogiky

Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok

monika.homolova@ku.sk

VIDEOHERNÉ SVETY AKO PRIESTOR MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI A POLITICKEJ PROPAGANDY: KULTÚRNE, MEDIÁLNE A POLITOLOGICKÉ INTERPRETÁCIE

*Video Game Worlds as a Space of Media Literacy and Political Propaganda: Cultural,
Media, and Political Science Interpretations*

PhDr. Róbert Király, PhD., Mgr. Matúš Kubala, Mgr. Barbora Petrášová

Abstrakt

Cieľom príspevku je analyzovať digitálne hry ako komplexné médiá, v ktorých sa prelínajú prvky kultúrnej produkcie, mediálnych stratégií a politických naratívov, pričom pozornosť sa sústreďuje na ich vplyv na formovanie mediálnej gramotnosti a na mechanizmy šírenia či normalizovania politickej propagandy. Práca prepája kulturologický, mediálny a politologický pohľad, aby ukázala, ako herné svety modelujú spoločenské konflikty, mocenské štruktúry a ideologické rámce, a ako hráčska interakcia môže posilňovať schopnosť kriticky rozlišovať medzi faktom, fikciou, manipuláciou a propagandistickým obsahom. Jadrom výskumnej časti bude dotazníkové zisťovanie medzi študentmi vysokých škôl, zamerané na to, ako vnímajú politické obsahy vo videohrách, aké mediálne a kritické zručnosti si prostredníctvom nich rozvíjajú a do akej miery reflektujú prítomnosť politickej propagandy v digitálnych herných prostrediach. Súčasťou cieľa je identifikovať aj to, akým spôsobom môžu herné svety podporovať vedecké myslenie a zároveň predstavovať riziko ako nástroj politickej socializácie či ideologického ovplyvňovania.

Kľúčové slová: mediálna gramotnosť, politická propaganda, digitálne hry, ideologická socializácia

Abstract

The aim of the paper is to analyze digital games as complex media in which elements of cultural production, media strategies, and political narratives intersect, with particular attention to their influence on the development of media literacy and on the mechanisms through which political propaganda is disseminated or normalized. The study connects cultural, media, and political science perspectives to demonstrate how game worlds model social conflicts, power structures, and ideological frameworks, and how player interaction can strengthen the ability to critically distinguish between fact, fiction, manipulation, and propagandistic content. The core of the research part will be a questionnaire survey among university students, focusing on how they perceive political content in video games, what media and critical skills they develop through them, and to what extent they reflect on the presence of political propaganda in digital gaming environments. Part of the paper's aim is also to identify how game worlds may simultaneously support scientific thinking and pose risks as tools of political socialization or ideological influence.

Keywords: media literacy, political propaganda, digital games, ideological socialization

Kontakt:

PhDr. Róbert Király, PhD.

Inštitút politológie FF PU v Prešove

17. novembra 6600/1, 080 01 Prešov

robert.kiraly@unipo.sk

Kontakt:

Mgr. Matúš Kubala

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

matus.kubala@umkd.uniza.sk

Kontakt:

Mgr. Barbora Petrášová

Inštitút slovakistiky a mediálnych štúdií FF PU v Prešove

17. novembra 6600/1, 080 01 Prešov

barbora.petrasova@smail.unipo.sk

REALIZMUS, OPTIMALIZÁCIA A ESTETIKA GÝČU V KONTEXTE AI A GENEROVANIA REKLAMNÉHO OBRAZU

*Realism, Optimization, and the Aesthetics of Kitsch in the Context of AI and Advertising
Image Generation*

Mgr. Mária Zvalená, PhD.

Abstrakt

Príspevok sa zameriava na súčasné formy regulovania a optimalizovania vizuálnych obsahov prostredníctvom umelej inteligencie a jej obrazových nástrojov. V dôsledku algoritmického spracovania vizuálnych dát dochádza v oblasti vizuálnej produkcie k postupnej estetickému optimalizácii, ktorá vzniká kombináciou realistických prvkov, algoritmickému selekcii a gýčovitých vizuálnych stratégií. Vzhľadom na aktuálnosť a naliehavosť novej formy budovania obrazovej identity sa sústreďujeme na konštrukciu a typológiu obrazu v prostredí komerčnej vizuálnej komunikácie a na spôsoby, akými sa mení význam realizmu od „tradičného“ napodobenia skutočnosti smerom k presvedčivejšej simulácii, teda k tvorbe obrazov, ktoré nie sú realistické v ontologickom zmysle, no sú dostatočne pravdepodobné na to, aby vyvolali recepciu, emóciu a konverziu zo strany diváka. Zároveň z rôznych perspektív analyzujeme, ako tieto vizuálne konštrukty formujú a stabilizujú nové trendy v konzume vizuálnej estetiky.

Kľúčové slová: AI, obraz, trend, vizuálna komunikácia

Abstract

The paper focuses on contemporary forms of regulating and optimizing visual content through artificial intelligence and its image-generating tools. As a result of algorithmic processing of visual data, visual production undergoes gradual aesthetic optimization, emerging from a combination of realistic elements, algorithmic selection, and kitschy visual strategies. Given the relevance and urgency of this new form of constructing visual identity, we concentrate on the construction and typology of images in the context of commercial visual communication and on the ways the meaning of realism shifts from “traditional” imitation of reality toward a persuasive simulation, creating images that are not realistic in an ontological sense, yet sufficiently probable to elicit reception, emotion, and conversion from viewers. Simultaneously, we analyze from multiple perspectives how these visual constructs shape and stabilize new trends in the consumption of visual aesthetics.

Keywords: AI, image, trend, visual communication

Kontakt:

Mgr. Mária Zvalená, PhD.

UKF Nitra, Katedra masmediálnej komunikácie

Dražovská 4, 949 74 Nitra

marikoskova@yahoo.com

VYUŽÍVANIE UMELEJ INTELIGENCIE V POMÁHAJÚCICH PROFESIÁCH Z PERSPEKTÍVY ŠTUDENTOV

The use of artificial intelligence in helping professions from the perspective of students

PhDr. PaedDr. Filip Gerec, PhD., MBA, MPH, PaedDr. Bc. Monika Homolová, PhD.

Abstrakt

Umelá inteligencia sa stáva súčasťou vysokoškolského vzdelávania a postupne zasahuje aj do prípravy budúcich odborníkov v pomáhajúcich profesiách. Predkladaný výskum sa zameriava na opis rozsahu, spôsobov a vnímaných dôsledkov využívania nástrojov umelej inteligencie v štúdiu pomáhajúcich profesií z pohľadu študentov. Výskum je koncipovaný v kvantitatívnom dizajne a realizovaný prostredníctvom anonymného autorského meracieho nástroja distribuovaného medzi študentov vysokoškolských študijných programov pripravujúcich na výkon pomáhajúcich profesií v rôznych formách štúdia. Merací nástroj sa zameriava na zachytenie rozsahu a podôb využívania umelej inteligencie v štúdiu, ako aj s tým spojených skúseností, hodnotení a postojov študentov v kontexte ich profesijnej prípravy. Získané dáta budú spracované pomocou deskriptívnych a vybraných štatistických postupov so zameraním na identifikáciu základných vzorcov využívania umelej inteligencie a ich súvislostí s vybranými charakteristikami študentov a priebehom štúdia. Výsledky majú potenciál objasniť spôsoby, akými študenti pomáhajúcich profesií integrujú umelú inteligenciu do svojej akademickej práce a budúcej profesijnej praxe, a poskytnú východiská pre formulovanie odporúčaní v oblasti zodpovedného využívania umelej inteligencie v pomáhajúcich profesiách.

Kľúčové slová: digitálne kompetencie, etické využívanie UI, pomáhajúce profesie, umelá inteligencia, vysokoškolské vzdelávanie

Abstract

Artificial intelligence is becoming part of higher education and is gradually influencing the training of future professionals in the helping professions. This research focuses on describing the extent, methods, and perceived consequences of using artificial intelligence tools in the study of helping professions from the perspective of students. The research is designed as a quantitative study and conducted using an anonymous author-developed measurement tool distributed among students of higher education programs preparing them for careers in the helping professions in various forms of study. The measurement tool focuses on capturing the extent and forms of artificial intelligence use in studies, as well as the associated experiences, evaluations, and attitudes of students in the context of their professional training. The data obtained will be processed using descriptive and selected statistical procedures with a focus on identifying basic patterns of artificial intelligence use and their connections with selected student characteristics and the course of study. The results have the potential to clarify the ways in which students in the helping professions integrate artificial intelligence into their academic work and future professional practice, and will provide a basis for formulating recommendations for the responsible use of artificial intelligence in the helping professions.

Keywords: artificial intelligence, digital competencies, ethical use of AI, helping professions, higher education

Kontakt:

PhDr. PaedDr. Filip Gerec, PhD., MBA, MPH.

Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v Bratislave, Inštitút sociálnej práce a ošetrovateľstva MUDr. Pavla Blahu

Palackého 1, P.O.Box 104, 810 00 Bratislava

grec@vssvalzbety.sk

Kontakt:

PaedDr. Monika Homolová, PhD.

Katolícka univerzita v Ružomberku, Pedagogická fakulta, Katedra špeciálnej pedagogiky

Hrabovská cesta 1, 034 01 Ružomberok

monika.homolova@ku.sk

DIGITÁLNY BABYLÓN: KEĎ JAZYK PRESTÁVA SPÁJAŤ

Digital Babel: When Language Ceases to Connect

MgA. Marko Mannsberger, DBA

Abstrakt

Esej skúma symbolické a psychologické dôsledky premeny jazyka v digitálnom veku, pričom vychádza z archetypu Babylonskej veže. Jazyk, ktorý pôvodne slúžil na budovanie vzťahu a prítomnosti, sa čoraz viac mení na prostriedok výkonu, kontroly a algoritmickej manipulácie. Prostredníctvom odkazov na židovské mystické myslenie (vrátane pojmu *cimcum*), chasidské učenie a filozofiu dialógu Martina Bubera esej kontrastuje posvätné ticho vzťahu s hlučnou fragmentáciou súčasnej digitálnej reči. Analýza zahŕňa štrukturalistickú antropologiu (Lévi-Strauss), mediálnu teóriu (Chomsky) a kognitívnu psychológiu (Kahneman), pričom ukazuje, ako digitálne naratívy – od mémov po konšpiračné teórie – napodobňujú dávne mýty, ale často ich vyprázdňujú. Esej zdôrazňuje, že strata rytmu a ticha v čítaní i v reči vedie k novej forme jazykového zmätku: nie chaotickému, ale synteticky hladkému, bez odporu a hĺbky. Autor nakoniec volá po návrate k jazyku ako priestoru vzťahu, nie výkonu. Záverečná otázka – „Nestavíme už príliš vysoko – a príliš ďaleko od seba?“ – vystihuje napätie medzi technickým spojením a duchovným oddelením v digitálnom Babylone, v ktorom žijeme.

Kľúčové slová: digitálny jazyk, Babylón, manipulácia, ticho, vzťah

Abstract

This essay explores the symbolic and psychological implications of language transformation in the digital age, drawing on the archetype of the Tower of Babel. Originally a tool of connection and presence, language has increasingly become a medium of performance, control, and algorithmic manipulation. Through references to Jewish mystical thought (including the concept of *cimcum*), Chassidic teachings, and Buber's philosophy of dialogue, the essay contrasts the sacred silence of relationship with the noisy fragmentation of contemporary digital speech. The analysis incorporates structuralist anthropology (Lévi-Strauss), media theory (Chomsky), and cognitive psychology (Kahneman), showing how narrative forms—memes, conspiracies, algorithmically optimized stories—mimic ancient myths while often stripping them of meaning. The essay emphasizes how the loss of rhythm and silence in reading and speech contributes to a new kind of linguistic confusion: not chaotic, but synthetically smooth, lacking resistance and depth. Ultimately, the author calls for a return to language as a space of relation—not elevation. The final question—“Are we building too high, and too far apart?”—summarizes the tension between technical connection and spiritual disconnection in the digital Babel we inhabit.

Keywords: digital language, Babel, manipulation, silence, relationship

Kontakt:

MgA. Marko Mannsberger, DBA

Husitská teologická fakulta - UK

Pacovská 350/4, 140 21 Praha 4, Česko

mannsberger@seznam.cz

DIGITÁLNY OBSAH V RUKÁCH ŠTUDENTOV: ÚROVEŇ ZRUČNOSTÍ A PRÍNOS K MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI

Digital content in the hands of students: skill level and contribution to media literacy

PaedDr. Natália Hrkotáčová

Abstrakt

Predmetom príspevku je identifikácia úrovne digitálnych kompetencií študentov vysokých škôl v rôznych študijných odboroch v Slovenskej republike a Českej republike, so zameraním na ich schopnosti v rámci komponentu Tvorba digitálneho obsahu. Výskum realizovaný prostredníctvom nástroja europass sa sústreďuje na identifikáciu toho, čo študenti dokážu zvládnuť v procese digitálnej tvorby a aké kategoriálne rozdiely sa prejavujú medzi odbormi a krajinami. Komponent Tvorba digitálneho obsahu predstavuje kľúčový aspekt mediálnej gramotnosti v kontexte súčasného vzdelávania. Kvantitatívna analýza poukazuje na štatisticky významné odlišnosti v úrovni digitálnych kompetencií v rámci komponentu Tvorba digitálneho obsahu, ktoré reflektujú špecifiká odborového zamerania i národného prostredia. Príspevok zároveň diskutuje možnosti aplikácie nástroja europass pri systematickom mapovaní, komparácii a rozvoji digitálnych kompetencií študentov, pričom zdôrazňuje jeho potenciál pre oblasť vysokoškolského vzdelávania, mediálnej gramotnosti a tvorbu vzdelávacích politík.

Kľúčové slová: digitálny obsah, tvorba digitálneho obsahu, europass, digitálne kompetencie, mediálna gramotnosť

Abstract

The subject of the paper is the identification of the level of digital competences of university students in various fields of study in the Slovak Republic and the Czech Republic, focusing on their abilities within the Digital Content Creation component. The research conducted using the Europass tool focuses on identifying what students can master in the process of digital creation and what categorical differences are evident between fields and countries. The Digital Content Creation component represents a key aspect of media literacy in the context of contemporary education. The quantitative analysis points to statistically significant differences in the level of digital competences within the Digital Content Creation component, which reflect the specifics of the field of study and the national environment. The paper also discusses the possibilities of applying the Europass tool in the systematic mapping, comparison and development of students' digital competences, while emphasizing its potential for the field of higher education, media literacy and the creation of educational policies.

Keywords: digital content, digital content creation, europass, digital competences, media literacy

Kontakt:

PaedDr. Natália Hrkotáčová

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Trieda Andreja Hlinku 1, Chrenová, 949 74 Nitra

natalia.hrkotacova@ukf.sk

OD WEBU K TIKTOKU: TRANSFORMÁCIA SPRAVODAJSKÉHO OBSAHU V PODMIENKACH MULTIPLATFORMOVEJ ŽURNALISTIKY

*From the Web to TikTok: The Transformation of News Content in the Conditions of
Multiplatform Journalism*

Mgr. Mária Dolniaková

Abstrakt

Multiplatformovosť sa stala neoddeliteľnou súčasťou súčasného mediálneho prostredia a významne ovplyvňuje podobu žurnalistickej produkcie, procesy redakčnej práce aj spôsoby recepcie obsahu zo strany publika. Digitálne platformy vytvárajú svojbytné komunikačné prostredia s rozdielnymi technickými možnosťami, očakávaniami publik a dynamikami interakcie. Tieto rozdiely sa premietajú do variability textových, vizuálnych i naratívnych stratégií, ktoré médiá používajú. Miera hypertextuality, nelineárnosti, interaktivity či multimedialnosti sa tak naprieč platformami odlišuje a ovplyvňuje, ako je ten istý obsah interpretovaný a konzumovaný. Predkladaný príspevok sa zameriava na analýzu toho, ako vybrané slovenské spravodajské médium modifikuje formu, štýl a konštrukciu správy pri pokrývaní rovnakej témy na svojom webe, sociálnych médiách, podcastovom kanále či na iných kanáloch. Pomocou kvalitatívnej obsahovej analýzy sledujeme, ktoré prvky sú stabilnou súčasťou mediálnej identity, a ktoré sa prispôbujú špecifikám platformy, technickým limitom či zvyklostiam publika. Cieľom tohto príspevku je identifikovať charakteristické znaky multiplatformovej identity daného média, poukázať na posuny v novinárskej praxi v digitálnom ekosystéme a prispieť k diskusii o transformácii žurnalistiky v prostredí fragmentovaných mediálnych platforiem.

Kľúčové slová: hypertext, multiplatformovosť, spravodajstvo, žurnalistika

Abstract

Multiplatformity has become an integral part of the current media environment and significantly affects the form of journalistic production, editorial work processes, and the ways in which content is received by the audience. Digital platforms create unique communication environments with different technical capabilities, audience expectations, and interaction dynamics. These differences are reflected in the variability of textual, visual, and narrative strategies used by the media. The degree of hypertextuality, nonlinearity, interactivity, or multimedia thus differs across platforms and affects how the same content is interpreted and consumed. The presented contribution focuses on the analysis of how a selected Slovak news media modifies the form, style, and construction of a news story when covering the same topic on its website, social media, podcast channel, or other channels. Using qualitative content analysis, we observe which elements are a stable part of media identity, and which ones adapt to platform specifics, technical limits or audience habits. The aim of this paper is to identify the characteristic features of a given media's multiplatform identity, point out shifts in journalistic practice in the digital ecosystem and contribute to the discussion on the transformation of journalism in an environment of fragmented media platforms.

Keywords: hypertext, journalism, multiplatform, news

Kontakt:

Mgr. Mária Dolniaková

Fakulta masmediálnej komunikácie Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave

Námestie Jozefa Herdu 577, 917 01 Trnava

dolniakova1@ucm.sk

DIGITALIZÁCIA OZNAMOVANIA NA KYSUCIACH: KOMUNÁLNA ANALÝZA INFORMAČNEJ DOSTUPNOSTI PROSTREDNÍCTVOM MOBILNÝCH KOMUNIKAČNÝCH APLIKÁCIÍ

Digitalization of Public Communication in the Kysuce Region: A Municipal-Level Analysis of Information Accessibility through Mobile Communication Applications

Mgr. Adam Chovanec

Abstrakt

Digitalizácia oznamovania mení spôsob, akým miestne samosprávy sprostredkujú informácie obyvateľom. Táto štúdia analyzuje úroveň informačnej dostupnosti na Kysuciach prostredníctvom mobilných komunikačných aplikácií využívaných mestami a obcami. Výskum vychádza zo sekundárnej analýzy všetkých územných celkov a systematického auditu dostupnosti aplikácií na Google Play a App Store, pričom sleduje ich existenciu, dátum prvého vydania a typ použitej technológie, teda primárne vlastná aplikácia, prípadne iné platformové riešenia alebo absencia tohto typu digitálneho kanála. Výsledky odhaľujú výraznú nerovnomernosť digitalizácie. Väčšie mestá preferujú vlastné aplikácie, zatiaľ čo menšie obce často využívajú externé platformy alebo zostávajú pri tradičných formách informovania. Zistenia poukazujú na rozdielnú úroveň digitálnej pripravenosti a naznačujú potrebu systematického posilňovania digitálnej mediálnej gramotnosti na komunálnej úrovni.

Kľúčové slová: digitalizácia, komunálna komunikácia, informačná dostupnosť, mestské a obecné aplikácie

Abstract

The digitalization of public communication is transforming how local governments disseminate information to residents. This study examines the level of information accessibility in the Kysuce region through mobile communication applications used by towns and municipalities. The research draws on a secondary analysis of all local administrative units in the region combined with a systematic audit of application availability in Google Play and the App Store. It records whether such applications exist, their initial release date, and the type of technology employed, focusing on proprietary municipal applications, platform-based solutions, or the absence of this type of digital channel. The results reveal marked disparities in the extent of digitalization. Larger towns tend to adopt proprietary applications, whereas smaller municipalities often rely on external platforms or continue to use traditional forms of communication. The findings point to uneven levels of digital readiness and indicate a need for systematic efforts to strengthen digital media literacy at the municipal level.

Keywords: digitalization; municipal communication; information accessibility; municipal mobile applications

Kontakt:

Mgr. Adam Chovanec

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

adam.chovanec@umkd.uniza.sk

ALGORITMICKÉ KURÁTORSTVO

Algorithmic Curatorship

Ing. Dávid Pál

Abstrakt

Predkladaná štúdia demonštruje fenomén algoritmickeho kuratorstva v ére generatívnej umelej inteligencie nie ako technologickú inováciu, ale ako fundamentálny epistemologický zlom. Text analyzuje ontologický posun od paradigmy manuálnej reprezentácie k paradigme predikcie a strategickej selekcie, pričom rozvíja Manovichov koncept „logiky výberu“. V tomto kontexte sa autor transformuje z tvorca ex nihilo na operátora v latentnom priestore a obraz sa stáva vizualizáciou štatistickej pravdepodobnosti odvodennej z archívnych dát. Práca ďalej skúma dialektické napätie medzi ľudským kurátorstvom, motivovaným sémantickou „starostlivosťou“ a strojovou optimalizáciou zameranou na metriky zapojenia. Kritická časť analýzy upozorňuje na riziká „regresie k priemeru“ a hrozbu kultúrnej homogenizácie, ktorá vyplýva zo snahy modelov minimalizovať stratovú funkciu. Záver formuluje východisko v koncepte „meta-kurátora“ a hybridnej inteligencie, kde sa ťažisko kreatívnej praxe presúva na imperatív kritického úsudku a schopnosť aktívne vyhľadávať odchýlky voči automatizovanej priemernosti.

Kľúčové slová: algoritmicke kuratorstvo, generatívna AI, logika výberu, regresia k priemeru, meta-kurátor, hybridná inteligencia, latentný priestor

Abstract

The present study deconstructs the phenomenon of algorithmic curatorship in the era of generative artificial intelligence, positioning it not merely as a technological innovation but as a fundamental epistemological shift. The text analyzes the ontological transition from the paradigm of manual representation to the paradigm of prediction and strategic selection, expanding upon Manovich's concept of the "logic of selection." In this context, the author transforms from a creator ex nihilo into an operator within a latent space, while the image becomes a visualization of statistical probability derived from archival data. The paper further examines the dialectical tension between human curatorship, motivated by semantic "care", and machine optimization driven by engagement metrics. The critical analysis highlights the risks of "regression to the mean" and the threat of cultural homogenization stemming from the models' minimization of loss functions. The conclusion proposes the concept of the "meta-curator" and hybrid intelligence as a path forward, shifting the focus of creative practice toward the imperative of critical judgment and the ability to actively seek outliers against automated mediocrity.

Keywords: algorithmic curatorship, generative AI, logic of selection, regression to the mean, meta-curator, hybrid intelligence, latent space

Kontakt:

Ing. Dávid Pál

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

david.pal@umkd.uniza.sk

ZVYŠOVANIE MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI – ARGUMENTY PRE ŠIROKÉ INTERDISCIPLINÁRNE ŠTÚDIUM A IMPLEMENTÁCIU VÝSLEDKOV

Increasing media literacy – a case for broad interdisciplinary study and implementation of results

Mgr. Beáta Biliková, PhD.

Abstrakt

Doterajší výskum rizík, ktoré predstavujú médiá, a opatrení zavedených na boj proti týmto potenciálnym hrozbám v EÚ viedol k vytvoreniu relatívne koherentného konceptu výchovy k mediálnej gramotnosti. Medzi hlavné výsledky daného výskumu patrí integrácia výchovy k mediálnej gramotnosti do učebných osnov rôznych predmetov, ktoré sa dotýkajú mediálnej gramotnosti (výchova k občianstvu, digitálne zručnosti, jazyk a komunikácia atď.). Dôležitý je tiež dôraz na pochopenie digitálneho prostredia (sociálne médiá, online platformy, digitálna bezpečnosť a súkromie atď.) a zameranie na rozvoj kritického myslenia, ale aj boj proti dezinformáciám a niektoré ďalšie otázky. Súčasný koncept mediálnej gramotnosti však nezohľadňuje fyziologické pozadie vplyvu médií na ľudské myslenie a správanie. Naš prístup k mediálnej gramotnosti, ktorý sa príliš spolieha na to, čo sa považuje za vedomé a racionálne rozhodovanie ľudí, ignoruje pôsobenie inštinktívnych impulzov, ktoré sú silnejšie ako naučené a vedomo osvojené vzorce myslenia a správania. V tomto článku sa zaoberáme spôsobmi, akými ľudská fyziológia môže sabotovať – a často aj sabotuje – fungovanie racionálneho kritického myslenia, a analyzujeme možné spôsoby riešenia týchto rizík.

Kľúčové slová: mediálna gramotnosť, vzdelávanie, kritické myslenie, limbický únos, sugestibilita

Abstract

The research conducted in the EU to date on both risks posed by the media and measures implemented to counteract the potential threats has given rise to a relatively coherent concept of media literacy education. The main outcomes of the given research include integration of media literacy education across curricula, i.e. its incorporation in various subjects touching different aspects of media literacy (citizenship education, digital skills, language and communication, etc.), the emphasis on understanding digital environments (social media, online platforms, digital safety and privacy, etc.), the focus on critical thinking development, combating disinformation, and some other issues. Unfortunately, though, the current concept of media literacy education does not take into account the physiological background of media impact on human thinking and behaviour. Over-reliant on what is considered conscious and rational decision-making of humans, our approach to media literacy ignores the operation of instinctive impulses that override the trained and consciously learnt patterns of thinking and behaviour. The present article explores the ways in which human physiology can – and often does – sabotage the operation of rational, critical thinking and analyses the possible manners of tackling these risks.

Keywords: media literacy, education, critical thinking, limbic hijacking, suggestibility

Kontakt:

Mgr. Beáta Biliková, PhD.

Inštitút anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta, Prešovská univerzita

ul. 17. novembra 1, 08001 Prešov

beata.bilikova@unipo.sk

MEDIÁLNÍ GRAMOTNOST V ÉŘE AI: OD RIZIK K DIDAKTICKÝM STRATEGIÍM

Media literacy in the age of AI: from risks to teaching strategies

PhDr. Jan Válek, Ph.D., Bc. Ing. Nikola Straková, PhD.

Abstrakt

Příspěvek zkoumá průnik mediální gramotnosti a zavádění generativní umělé inteligence do vzdělávání. Opírá se o sekundární analýzu národní zprávy TALIS 2024 a studie AI Kompas 2025, které sice mediální gramotnost přímo nezdůrazňují, ale identifikují oblasti s ní spjaté: kritické posuzování výstupů AI, obavy z plagiátorství a přivlastňování obsahu, riziko šíření dezinformací a ideologické manipulace či potřebu bezpečného používání digitálních nástrojů. Ukazuje, že tato rizika jsou učiteli i rodiči vnímána jako klíčové problémy nástupu AI ve školách. Na tomto základě předkládá rámec AI Assessment Scale (AIAS) jako nástroj pro sladování studijních výstupů se způsobem využívání AI v úlohách. Demonstruje, jak AIAS podporuje validní hodnocení rozvíjející mediální gramotnosti: transparentní pravidla, práci se zdroji, rozpoznávání manipulace i bezpečné digitální chování. Empirická část přináší dvě případové studie: vysokoškolský kurz zaměřený na tvorbu projektů podle Gold Standard PBL s podporou AI a výuku ICT na základní škole, kde žáci využívají AI k návrhu náborového posteru. Studie propojuje data z národních šetření s didaktickým rámcem, který činí mediální gramotnost explicitní součástí kurikula a proměňuje obavy z AI v pozitivní vzdělávací strategie.

Klíčové slova: mediální gramotnost, generativní umělá inteligence, AI Assessment Scale (AIAS), případové studie

Abstract

This paper examines the intersection of media literacy and the introduction of generative artificial intelligence into education. It is based on a secondary analysis of the TALIS 2024 national report and the AI Kompas 2025 study, which, while not directly emphasizing media literacy, identify areas related to it: critical assessment of AI outputs, concerns about plagiarism and content appropriation, the risk of spreading misinformation and ideological manipulation, and the need for safe use of digital tools. It shows that these risks are perceived by teachers and parents as key issues in the introduction of AI in schools. On this basis, it presents the AI Assessment Scale (AIAS) framework as a tool for aligning learning outcomes with the use of AI in tasks. It demonstrates how AIAS supports valid assessment that develops media literacy: transparent rules, working with sources, recognizing manipulation, and safe digital behavior. The empirical part presents two case studies: a university course focused on project creation according to Gold Standard PBL with AI support and ICT teaching in elementary school, where students use AI to design a recruitment poster. The study links data from national surveys with a didactic framework that makes media literacy an explicit part of the curriculum and transforms concerns about AI into positive educational strategies.

Keywords: media literacy, generative artificial intelligence, AI Assessment Scale (AIAS), case studies

Kontakt:

PhDr. Jan Válek, Ph.D.

Masarykova univerzita; Pedagogická fakulta; Katedra fyziky, chemie a odborného vzdelávani

Poříčí 7, Brno 603 00

valek@ped.muni.cz

Kontakt:

Bc. Ing. Nikola Straková, PhD.

Masarykova univerzita; Pedagogická fakulta; Katedra fyziky, chemie a odborného vzdelávani

Poříčí 7, Brno 603 00

strakova@ped.muni.cz

SEKCIA II

Mediálne reprezentácie, jazyk, moc a kritické myslenie v digitálnej kultúre

DÁVID PROTI GOLIÁŠOVI? LIMITY MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI V PODMIENKACH ŠTÁTNEHO ÚNOSU MÉDIÍ: PRÍPADOVÁ ŠTÚDIA MAĎARSKA

David vs. Goliath? The Limits of Media Literacy Under State Media Capture: A Case Study of Hungary

Martin Vahančík M.A.

Abstrakt

Mediálna gramotnosť je často považovaná za kľúčový nástroj budovania odolnosti spoločnosti voči dezinformáciám a propagande. Súčasný výskum však nedostatočne reflektuje účinnosť tejto kompetencie v podmienkach tzv. únosu médií (media capture), kde štát systematicky deformuje mediálny trh a obmedzuje pluralitu médií. Tento článok prostredníctvom prípadovej štúdie Maďarska skúma, do akej miery dokáže individuálna mediálna gramotnosť mitigovať vplyv autoritárskych zásahov do mediálneho prostredia. Analýza využíva sekundárne dáta z viacerých výskumov na identifikáciu vzorcov správania publika v silne polarizovanom a štátom kontrolovanom informačnom ekosystéme. Výsledky naznačujú, že v podmienkach media capture naráža mediálna gramotnosť na svoje systémové limity. Vysoká úroveň kompetencií nevedie nevyhnutne k odmietnutiu vládnych naratívov, ale často vyúsťuje do fenoménu vyhýbania sa správam (news avoidance) alebo k cynickej rezignácii. Štúdia tiež identifikuje paradox „skeptického voliča“, ktorý napriek schopnosti rozpoznať propagandu naďalej podporuje neliberálny režim, čo spochybňuje priamočiaru kauzalitu medzi mediálnou gramotnosťou a politickou odolnosťou.

Kľúčové slová: mediálna gramotnosť, media capture, Maďarsko, dezinformácie, polarizácia

Abstract

Media literacy is widely regarded as a key instrument for building societal resilience against disinformation and propaganda. However, current research insufficiently addresses the effectiveness of this competence within the context of "media capture," where the state systematically distorts the media market and restricts media plurality. Through a case study of Hungary, this article examines the extent to which individual media literacy can mitigate the impact of authoritarian interventions in the media environment. The analysis employs secondary data from various research studies to identify audience behavior patterns in a highly polarized and state-controlled information ecosystem. The findings suggest that under conditions of media capture, media literacy encounters systemic limitations. High levels of competence do not necessarily lead to the rejection of government narratives but often result in news avoidance or cynical resignation. The study also identifies the paradox of the "skeptical voter," who, despite the ability to recognize propaganda, continues to support the illiberal regime, challenging the straightforward causality between media literacy and political resilience.

Keywords: media literacy, media capture, Hungary, disinformation, polarization

Kontakt:

Martin Vahančík M.A.

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

martin.vahancik@umkd.uniza.sk

LITERÁRNOKRITICKÁ REFLEXIA V ZAJATÍ SOCIÁLNEJ SIETE (PROBLÉMY A MOŽNOSTI?)

Literary-Critical Reflection in the Captivity of Social Networks (Problems and Possibilities)

Mgr. Lukáš Švajlenin, PhD.

Abstrakt

Problematika literárnokritickej reflexie na sociálnych sieťach je novší fenomén, ktorému sa je potrebné venovať v interdisciplinárnej podobe – medzi mediálnou a literárnovednou sférou (t. j. mediálnou a vedeckou komunikačnou sférou). Cieľom tohto príspevku je sledovanie možností vnímania literárnokritickej reflexie na sociálnych sieťach z pohľadu jazykového princípu (verejná vs. privátna komunikácia), a to komparačne s tradičným médiom pre tento druh komunikácie (časopisy). Hľadanie problémových miest a ich možností vnímania. Príspevok si na seba neberie rolu sudcu, či literárnokritická reflexia prezentovaná na sociálnych sieťach prezentuje nižšiu formu literárnokritického prejavu, ale má byť predovšetkým upozornením na isté varianty literárnokritického premýšľania (a možnú hybridizáciu literárnej kritiky ako na to u nás upozorňuje M. Stanková) v súčasnom období.

Kľúčové slová: literárnokritická reflexia, sociálne siete, verejná vs. privátna komunikácia, mediálna a literárna interdisciplinárnosť, hybridizácia literárnej kritiky

Abstract

The issue of literary-critical reflection on social networks represents a new phenomenon that needs to be investigated from an interdisciplinary perspective – between media/press and literary studies (that is, between the media and academic communication sphere). The objective of this paper is to observe the possibilities of perceiving literary-critical reflection on social networks from the perspective of linguistic principles (public vs. private communication), in comparison with the traditional medium for this form of communication (journals). The focus is on identifying problematic areas and their potential interpretations. The research paper does not adopt a judgmental stance on whether literary-critical reflection presented on social networks constitutes an inferior form of literary-critical expression, but rather serves as a reminder of certain variations in literary-critical thinking (and to the possible hybridization of literary criticism, as noted by M. Stanková) in the contemporary context.

Keywords: literary criticism, social networks, public vs. private communication, media and literary interdisciplinarity, hybridization of literary criticism

Kontakt:

Mgr. Lukáš Švajlenin, PhD.

Filozofická fakulta KU v Ružomberku

Hrabovská cesta 1B, 034 01 Ružomberok

lukas.svajlenin@ku.sk

PARTICIPATÍVNA KULTÚRA A REMEDIÁCIA: AKO HRÁČI TVORIA VLASTNÉ NARATÍVY

Participatory culture and remediation: how players create their own narratives

Mgr. Vladimír Filip, PhD.

Abstrakt

Digitálne hry predstavujú dôležitý priestor participatívnej kultúry, v ktorom hráči nevystupujú len ako konzumenti, ale aktívne spoluvytvárajú významy, obsah a naratívne štruktúry. Cieľom predkladanej štúdie je analyzovať mechanizmy tvorby hráčskych naratívov v prostredí dvoch odlišných herných komunit – online stratégie Travian a kultovej fantasy hry Heroes of Might & Magic III (HoMM3). Teoretickým rámcom článku je koncept participatívnej kultúry, remix kultúry a remediácie, ktoré umožňujú porozumieť spôsobom, akými hráči reinterpretujú pôvodné herné obsahy a transformujú ich do nových foriem.

Kľúčové slová: participatívna kultúra, digitálne hry, herné komunity, remix kultúra, remediácia, Travian, Heroes of Might & Magic III

Abstract

Digital games represent an important space for participatory culture, in which players are not merely consumers but actively co-create meanings, content, and narrative structures. The aim of this study is to analyze the mechanisms of player narrative creation in two different gaming communities – the online strategy game Travian and the cult fantasy game Heroes of Might & Magic III (HoMM3). The theoretical framework of the article is the concept of participatory culture, remix culture, and remediation, which enable us to understand the ways in which players reinterpret original game content and transform it into new forms.

Keywords: participatory culture, digital games, gaming communities, remix culture, remediation, Travian, Heroes of Might & Magic III

Kontakt:

Mgr. Vladimír Filip, PhD.

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

vladimir.filip@umkd.uniza.sk

ETICKÉ HRANICE PREZENTÁCIE MIEST SMRTI ALEBO AKO KOMUNIKOVAŤ O HISTORICKÝCH ŠIBENICIACH BEZ SENZACIONALIZMU

Ethical Boundaries of Presenting Places of Death or How to Communicate About Historical Gallows Without Sensationalism

doc. PhDr. Jarmila Maximová, PhD., doc. PhDr. Stanislava Bönde Gogová, PhD.

Abstrakt

Prezentácia historických šibeníc predstavuje osobitne citlivú oblasť verejného komunikovania minulosti, v ktorej sa prelína záujem o „temné“ dejiny so zodpovednosťou rešpektovať tak odborné, ako aj etické princípy. Miesta smrti na západnom Slovensku sú aktuálne podrobované archeologickému a historickému výskumu a dostávajú sa do pozornosti nielen médií, ale aj múzeí a samospráv. V rôznych formách interpretácie – od tlačových správ a múzejných prezentácií až po odborné či popularizačné prednášky – môže dochádzať k zvýrazňovaniu dramatických prvkov, ktoré neraz vedie k senzacionalizácii a skresleniu historického kontextu.

Príspevok sa zameria na identifikáciu etických hraníc pri sprostredkovaní týchto lokalít širokej verejnosti. Upozorní na riziká spojené s používaním dramatizovaného jazyka či s možnou komercializáciou miest smrti v kontexte narastajúceho záujmu o tzv. dark heritage.

Cieľom je predstaviť návrh prístupov eticky zodpovednej prezentácie, ktorý umožní komunikovať výskum šibeníc odborne, kultivovane a zároveň pútavo.

Príspevok zdôrazní potrebu spolupráce medzi archeológmi, historikmi, múzejnými inštitúciami, médiami a lokálnymi aktérmi a ponúkne odporúčania pre etické spracovanie tém spojených s minulosťou násilia tak, aby podporovali porozumenie dejinám, nie vyvolávali senzácie.

Kľúčové slová: historická šibenica, etické princípy, prezentácia, komunikácia minulosti

Abstract

The presentation of historical gallows is a particularly sensitive area of public communication about the past, in which interest in "dark" history is intertwined with the responsibility to respect professional as well as ethical principles. Places of death in western Slovakia are currently undergoing archaeological and historical research and are attracting the attention not only of the media, but also of museums and local authorities. In various forms of interpretation—from press releases and museum presentations to professional and popular lectures—dramatic elements may be emphasized, often leading to sensationalism and distortion of the historical context.

This paper will focus on identifying ethical boundaries in communicating these sites to the general public. It will highlight the risks associated with the use of dramatized language or the possible commercialization of death sites in the context of growing interest in so-called dark heritage.

The aim is to present a proposal for ethically responsible approaches that will enable the communication of research on gallows in a professional, cultivated, and engaging manner. The paper will emphasize the need for cooperation between archaeologists, historians, museum institutions, the media, and local actors, and will offer recommendations for the ethical treatment of topics related to the violent past in a way that promotes understanding of history rather than sensationalism.

Keywords: historical gallows, ethical principles, presentation, communication of the past

Kontakt:

doc. PhDr. Jarmila Maximová, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta

Štefánikova 67, 949 01 Nitra

jmaximova@ukf.sk

Kontakt:

doc. PhDr. Stanislava Bönde Gogová, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa, Filozofická fakulta

Štefánikova 67, 949 01 Nitra

sbgogova@ukf.sk

DIGITÁLNA ADAPTÁCIA SVETOVÝCH MYTOLÓGIÍ V HRE WUTHERING WAVES

Digital Adaptation of World Mythologies in the Game Wuthering Waves

Mgr. Dominik Maček

Abstrakt

Digitálne hry predstavujú moderné médium pre reinterpretáciu a šírenie kultúrneho dedičstva, pretože kombinujú vizuálne, naratívne a interaktívne prvky, ktoré umožňujú hlboké zapojenie hráčov. Tento článok skúma, ako mobilná RPG hra Wuthering Waves adaptuje prvky svetových mytológií a transformuje ich do komplexného fantazijného herného prostredia. Analýza sa zameriava na príbehové línie postáv, mýtické bytosti, symboliku prostredí a mechaniky hry, ktoré umožňujú hráčom aktívne skúmať a interagovať s mýtickými motívami. Hra využíva kombináciu vizuálneho dizajnu, naratívnych vrstiev a gameplayu na vytvorenie pohlcujúceho zážitku, ktorý podporuje objavovanie kultúrnych tradícií a mýtov. Článok tiež ukazuje, ako Wuthering Waves umožňuje hráčom samostatne objavovať prepojenia medzi jednotlivými mytológiami a zároveň ponúka interaktívny storytelling, ktorý prehĺbuje porozumenie a záujem o svetové mýty. Hra zároveň experimentuje s rôznymi žánrovými prvkami, čím rozširuje tradičné hranice RPG a digitálnej naratívnej tvorby. Tento prístup ukazuje, že moderné digitálne hry nielen zabávajú, ale aj vzdelávajú a podporujú kultúrnu interpretáciu v digitálnom veku.

Kľúčové slova: digitálne hry, mytológia, Wuthering Waves, interaktívny storytelling, herný dizajn, kultúrna adaptácia, fantazijne prostredie

Abstract

Digital games represent a modern medium for reinterpreting and disseminating cultural heritage, as they combine visual, narrative, and interactive elements that enable deep player engagement. This article examines how the mobile RPG game Wuthering Waves adapts elements of world mythologies and transforms them into a complex fantasy game environment. The analysis focuses on character storylines, mythical creatures, environmental symbolism, and game mechanics that allow players to actively explore and interact with mythical motifs. The game uses a combination of visual design, narrative layers, and gameplay to create an immersive experience that encourages the discovery of cultural traditions and myths. The article also shows how Wuthering Waves allows players to independently discover connections between different mythologies while offering interactive storytelling that deepens understanding and interest in world myths. The game also experiments with various genre elements, expanding the traditional boundaries of RPG and digital narrative creation. This approach shows that modern digital games not only entertain, but also educate and promote cultural interpretation in the digital age.

Keywords: digital games, mythology, Wuthering Waves, interactive storytelling, game design, cultural adaptation, fantasy setting

Kontakt:

Mgr. Dominik Maček

Žilinská univerzita v Žiline, Ústav mediamatiky a kultúrneho dedičstva, Žilina

Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina

dominik.macek@umkd.uniza.sk

ÚLOHA FILOZOFIE V KRITICKOM MYSLENÍ

The Role of Philosophy in Critical Thinking

Mgr. Lenka Kocinová, PhD.

Abstrakt

Potreba kritického myslenia úmerne vzrastá s dostupnosťou informačných zdrojov, ktorých kvalitu je potrebné overovať, ešte lepšie posudzovať. Grécky základ slova „κριτήριον“ (kritērion), používaný vo význame „posudzovať“, „rozlišovať“, „byť základom rozhodovania“ odkazuje na nielen historickú spätosť kritického myslenia s myslením filozofickým. Príspevok sa venuje jednak zdôvodneniu nevyhnutnosti rozvíjania filozofického myslenia ako protipólu rýchlych rozhodnutí, prchavej pozornosti, či instatnej pravdy v priestore zahltenom informáciami a jednak metódam ako cez dôkladnú analýzu, logické uvažovanie a skúmanie rôznych perspektív v rámci mediálnej výchovy, občianskej náuky či priamo filozofie podporovať kritické myslenie a zvyšovať informačnú gramotnosť. Potenciál filozofie ako mocného nástroja určeného na spochybňovanie zdanlivých samozrejmostí, predsudkov a ustálených názorov sa priam núka pri podpore formovania kritického myslenia. V závere príspevok reflektuje skúsenosti z realizovaných workshopov, ktoré využívali metodiku vypracovanú na rozvoj kritického myslenia založenú na filozofickej reflexii a načrtáva potenciál masívnejšieho využívania filozofie pri rozvoji kritického myslenia ako aj limity tohto využitia v školskej praxi.

Kľúčové slová: filozofia, kritické myslenie, logika

Abstract

The need for critical thinking increases proportionally with the availability of information sources, the quality of which needs to be verified, even better assessed. The Greek root of the word “κριτήριον” (kritērion), used in the meaning of “to judge”, “to distinguish”, “to be the basis for decision-making”, refers not only to the historical connection of critical thinking with philosophical thinking. The article is devoted to both the justification of the necessity of developing philosophical thinking as the opposite of quick decisions, fleeting attention, or instant truth in a space overwhelmed with information and to methods of supporting critical thinking and increasing information literacy through thorough analysis, logical reasoning and examination of different perspectives within media education, civics or directly philosophy. The potential of philosophy as a powerful tool designed to question apparent self-evident facts, prejudices and established opinions is directly offered in supporting the formation of critical thinking. Finally, the paper reflects on the experiences from implemented workshops that used a methodology developed for the development of critical thinking based on philosophical reflection and outlines the potential for a more massive use of philosophy in the development of critical thinking, as well as the limits of this use in school practice.

Keywords: philosophy, critical thinking, logic

Kontakt:

Mgr. Lenka Kocinová, PhD.

Katedra filozofie a politológie FF UKF

Hodžova 1, 94901 Nitra

lkocinova@ukf.sk

MEDIÁLNA RE-PREZENTÁCIA VOJNY AKO „ESTETICKÝ NARATÍV“. POZNÁMKY A POSTREHY.

Media Re-Presentation of War as an „Aesthetic Narrative“. Notes and Observations

PhDr. et PaedDr. Alexej Mikulášek, PhD.

Abstrakt

Táto štúdia nadväzuje na diskurzno-analytický výskum v kontexte súčasnej informačnej vojny a skúma jazykovú reprezentáciu vojnových udalostí, predovšetkým artikulovanú cez inkluzívnu perspektívu „My“. Priamo nadväzuje na predchádzajúcu štúdiu autora *My a Oni v informačnej vojne* (Mikulášek 2025) a demonštruje prostriedky – predovšetkým verbálne, ale aj vizuálne – prostredníctvom ktorých sú vojnové udalosti (vnímané nami ako akty zámerného a koncentrovaného ničenia a zabíjania) naratívne spracovávané v médiách, ktoré sa identifikujú s pozíciou „Nás“. Tieto médiá sa konštruujú ako strážcovia historickej aj súčasnej „pravdy“, ako aktéri bojujúci proti „Ich“ dezinformáciám, obnovujúci spravodlivosť, usilujúci o spravodlivý mier, brániaci národné a iné kolektívne práva, zachovávajúci autentické hodnoty, Božiu vôľu, ľudskú dôstojnosť, ochranu civilistov a pod. Špeciálna pozornosť je venovaná estetizačným stratégiám, prostredníctvom ktorých sú reprezentované udalosti transformované do epického naratívu hrdinských protagonistov a do živého, spektakulárneho zobrazenia toho, čo je rámované ako „Naša“ reakcia na „Ich“ hrozby a zločiny. Analýza ukazuje, že tendencia dehumanizovať protivníka, súčasne rozsiahlo ospravedlňovať, heroizovať a estetizovať „Naše“ činy preniká diskurz médií, ktoré vystupujú z explicitne „pozicionovaných“ stanovísk.

Kľúčové slová: informačná vojna, analýza diskurzu, mediálna prezentácia, my/nás vs. oni/ich, estetizácia, heroizácia

Abstract

This study builds on discourse-analytical research within the context of contemporary information warfare and examines the linguistic representation of wartime events, primarily articulated through the inclusive "We" perspective. It directly follows the author's earlier study *We and They in Information Warfare* (Mikulášek 2025) and demonstrates the means – especially verbal, but also broadly visual – by which wartime events (experienced by us as acts of deliberate and concentrated destruction and killing) are narrated in media aligned with the position of "Us". These media construct themselves as guardians of both historical and current "truth", as actors countering "Their" disinformation, restoring justice, pursuing a just peace, defending national and other collective rights, upholding Authentic Values, Divine will, human dignity, the protection of civilians, etc. Particular attention is paid to the aestheticizing strategies through which the represented events are transformed into an epic narrative of heroic protagonists and into a vivid, spectacular display of what is framed as "Our" response to "Their" threats and crimes. The analysis shows that the tendency to dehumanize the adversary while extensively justifying, heroizing, and aestheticizing "Our" actions permeates the discourse of media that speak from explicitly "positioned" standpoints.

Keywords: information warfare, discourse analysis, media re-presentation, we/us vs. they/their, aestheticization, heroization

Kontakt:

PhDr. et PaedDr. Alexej Mikulášek, PhD.

Fakulta stredoeurópskych štúdií UKF v Nitre

Dražovská cesta 4, 949 01 Nitra

alexej.mikulasek@seznam.cz

SLOBODA PREJAVU V KONTEXTE MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI

Freedom of Expression in the Context of Media Literacy

Mgr. Petr Kocina, PhD., LL.M.

Abstrakt

Konferenčný príspevok skúma vzťah medzi slobodou prejavu a mediálnou gramotnosťou v demokratických spoločnostiach. Ponúka stručnú analýzu relevantných filozofických myšlienok odrážajúcich sa v právnej doktríne. Sloboda prejavu sa chápe ako normatívna záruka, ktorá umožňuje jednotlivcom komunikovať myšlienky, prijímať a šíriť informácie bez neprimeraného zasahovania. Praktická realizácia tejto slobody však čoraz viac závisí od schopnosti občanov interpretovať, hodnotiť a eticky produkovať nový mediálny obsah. Rozvoj digitálnych technológií, participatívnych médií, platforiem na zdieľanie videí a algoritmicke spravovaných informačných prostredí zmenil podmienky, za ktorých realizujeme slobodu prejavu. Tento príspevok preto tvrdí, že mediálna gramotnosť predstavuje základnú demokratickú kompetenciu, ktorá zmiernuje riziká spojené s dezinformáciami a polarizáciou a zvyšuje kvalitu verejnej diskusie. Mediálna gramotnosť je doslova nevyhnutná pre udržanie demokratickej spoločnosti; nie je to možnosť, ale nevyhnutnosť. Neschopnosť rozvíjať tieto kompetencie môže viesť k významným spoločenským zmenám a vedúcim slobodné spoločnosti k autoritárskej vláde.

Kľúčové slová: mediálna gramotnosť, sloboda prejavu, demokratická spoločnosť

Abstract

The conference paper examines the relationship between freedom of expression and media literacy in democratic societies. It offers a brief analysis of relevant philosophical ideas reflected in legal doctrine. Freedom of expression is understood as a normative guarantee that enables individuals to communicate ideas, receive and impart information without undue interference. However, the practical realisation of this freedom increasingly depends on citizens' ability to interpret, evaluate, and ethically produce new media content. The development of digital technologies, participatory media, sharing platforms and algorithmically curated information environments has transformed the conditions under which free expression operates. This paper, therefore, argues that media literacy constitutes an essential democratic competence that mitigates the risks associated with misinformation and polarisation and enhances the quality of public discourse. Media literacy is indispensable for the maintenance of a democratic society; it is not an option we have, but a necessity. The failure to develop these competences may result in significant societal changes and, essentially, drag free societies towards authoritarian rule.

Keywords: media literacy, freedom of expression, democratic society

Kontakt:

Mgr. Petr Kocina, PhD., LL.M.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Trieda Andreja Hlinku 1, Chrenová, 949 74, Nitra

peterkocina@gmail.com

TEÓRIA „BORDERLESS WORLD“ – MÝTUS ALEBO REALITA?

“The ‘Borderless World’ Theory: Myth or Reality?”

RNDr. Daniel Kamenský

Abstrakt

Koncept „sveta bez hraníc“ predstavuje jednu z kľúčových téz globalizačných teórií prelomu 20. a 21. storočia, podľa ktorej mala rastúca ekonomická prepojenosť, technologický pokrok a nadnárodná spolupráca viesť k oslabovaniu významu štátnych hraníc. Cieľom príspevku je kriticky zhodnotiť platnosť tejto tézy v kontexte súčasných globálnych kríz, predovšetkým pandémie COVID-19, vojnového konfliktu na Ukrajine, migračných tlakov a nárastu bezpečnostných hrozieb. Na základe analýzy aktuálnej odbornej literatúry a politických dokumentov príspevok poukazuje na paradoxný vývoj, v ktorom dochádza súčasne k prehlbovaniu globalizácie aj k renesancii štátnych hraníc ako nástroja kontroly, bezpečnosti a politickej suverenity. Výskum ukazuje, že hranice v súčasnosti nevymizli, ale transformovali sa do nových, často selektívnych foriem – fyzických, administratívnych aj digitálnych. Príspevok dospieva k záveru, že koncept „borderless world“ má dnes skôr normatívny než empirický charakter a jeho pôvodné predpoklady sú systematicky spochybňované aktuálnym vývojom medzinárodných vzťahov. Hranice tak aj naďalej zostávajú jedným z kľúčových prvkov fungovania štátov i globálneho poriadku.

Kľúčové slová: hranice, globalizácia, suverenita štátu, bezpečnosť, cezhraničná mobilita

Abstract

The concept of a “borderless world” represents one of the key assumptions of globalization theories at the turn of the 20th and 21st centuries, suggesting that increasing economic interdependence, technological progress, and transnational cooperation would lead to a declining relevance of state borders. This paper aims to critically assess the validity of this concept in the context of contemporary global crises, particularly the COVID-19 pandemic, the war in Ukraine, intensified migration flows, and the growing spectrum of security threats. Based on an analysis of current academic literature and selected policy documents, the paper highlights a paradoxical development in which processes of globalization continue to deepen while state borders simultaneously experience a strong revival as instruments of control, security, and political sovereignty. The findings indicate that borders have not disappeared but have rather transformed into new, often selective forms—physical, administrative, and digital. The paper concludes that the “borderless world” concept today has a predominantly normative rather than empirical character, as its original assumptions are increasingly challenged by current developments in international relations. State borders thus remain a fundamental component of both national governance and the contemporary global order.

Keywords: borders, globalization, state sovereignty, security, cross-border mobility

Kontakt:

RNDr. Daniel Kamenský

Prešovská univerzita v Prešove, Filozofická fakulta

Ul. 17. novembra č. 1, 080 01 Prešov

daniel.kamensky@smail.unipo.sk

ČLOVEK, LUDSKÝ ZDROJ ALEBO NOSITEĽ LUDSKÉHO KAPITÁLU?

Human, human resource, or bearer of human capital?

Mgr. Jan Karela, Ph.D.

Abstrakt

Otázka, na ktorú autor článku hľadá odpoveď, je, či možno o človeku v dnešnej spoločnosti, nielen z pohľadu ekonomickej definície, hovoriť ako o ľudskom zdroji alebo ako o nositeľovi ľudského kapitálu. Súčasná spoločnosť sa vyznačuje predovšetkým mediálnym a medializovaným spôsobom komunikácie. Ako teda v mediálnom prostredí definovať človeka, ktorý je z tohto hľadiska ekonomickou veličinou? Autor pomocou pojmovej analýzy, zhromaždením definícií a kontextov, vymedzuje pojmy ľudský zdroj a ľudský kapitál a následne odpovedá na uvedenú otázku.

Kľúčové slová: ľudský kapitál, ľudský zdroj, ekonomická definícia človeka, mediálne prostredie, pojmová analýza

Abstract

The central question addressed in this paper is whether a person in today's society can be regarded not solely from the perspective of an economic definition as a human resource or as a bearer of human capital. Modern society is characterised primarily by media-driven and mediated forms of communication. How, then, can a person be defined within the media environment if, from this perspective, they are viewed as an economic entity? Through conceptual analysis and the collection of relevant definitions and contexts, the author delineates the concepts of human resource and human capital and subsequently offers an answer to the question posed.

Keywords: human capital, human resources, economic definition of a human being, media environment, conceptual analysis

Kontakt:

Mgr. Jan Karela, Ph.D.

Univerzita Karlova

Pacovská 350/4 , 140 21 Praha 4

jan.karela@htf.cuni.cz

OBČANSTVÍ A MÉDIA: JAK SE ARABŠTÍ KŘESŤANÉ NA BLÍZKÉM VÝCHODĚ STALI OBČANY

Citizenship and Media: How Arab Christians in the Middle East Became Citizens

Mgr. ThLic. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Abstrakt

Příkladová studie se pokusí zmapovat proměnu společenského postavení arabských křesťanů na Blízkém východě. Půjde o popis dynamické proměny postavení těchto komunit křesťanů od tolerované náboženské menšiny k uznávanému zapojení do společnosti jakožto plnohodnotných občanů. Studie na začátku předloží metodologii a problémy ve studiu těchto tématu (generalizace, teoretický základ,...). Studie pracuje historickými metodami a kvalitativní textovou analýzou, a snaží předložit několik klíčových prvků moderních dějin arabské křesťanské komunity žijící na Blízkém východě. Následně se pokusí tyto prvky interpretovat specifickým pohledem mapujícím jejich vstup do veřejného prostoru v 19. a 20. století (založení periodik a denního tisku, vznik univerzit, školních institutů...). Bude postupovat ve čtyřech krocích. Nejprve předloží řadu historický faktů spjatých s křesťanskou komunitou a jejich vstupem do veřejného prostoru. Následně představí recepci termínu občan a občanství v muslimských společnostech. Ve třetím kroku zmapuje dnešní muslimské vnímání křesťanské komunity, jako plnohodnotných občanů. Závěrem se pokusí syntetizovat předloženou dynamiku a pokusí se odpovědět na její důvody. Jedním z klíčových nálezů je viditelné a plnohodnotné zapojení se do společnosti. Tedy výchova k občanství je zřejmě cestou k překonání veškerých typů sektářského násilí a diskriminačního rozdělení společnosti.

Klíčové slova: občanství, náboženská menšina a většina, média, islám, arabské křesťanství

Abstract

This case study will attempt to describe the transformation of the social status of Arab Christians in the Middle East. It will submit the dynamic transformation of the status of these Christian communities from a tolerated religious minority to recognized participation in society as full citizens. The paper will begin by presenting the methodology and problems involved in studying these topics (generalization, theoretical basis, etc.). The paper uses historical methods and qualitative text analysis and attempts to present several key elements of the modern history of the Arab Christian community living in the Middle East. It will then attempt to interpret these elements from a specific perspective, mapping their entry into the public sphere in the 19th and 20th centuries (the founding of periodicals and daily newspapers, the establishment of universities, educational institutions, etc.). It will proceed in four steps. First, it will present a series of historical facts related to the Christian community and its entry into the public sphere. Then, it will present the reception of the terms citizen and citizenship in Muslim societies. In the third step, it will map today's Muslim perception of the Christian community as full-fledged citizens. Finally, paper will attempt to synthesize the dynamics presented here and will try to answer the reasons behind them. One of the key findings is visible and full participation in society. Thus, education for citizenship is apparently the way to overcome all types of sectarian violence and discriminatory division in society.

Keywords: citizenship, religious minority and majority, media, Islam, Arab Christianity

Kontakt:

Mgr. ThLic. Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Husitská teologická fakulta Univerzita Karlova, Česká republika

Pacovská 350/4, 140 21 Praha 4, Česko

lukas.nosek@htf.cuni.cz

POPULARIZÁCIA VEDY AKO SÚČASŤ MEDIÁLNEJ VÝCHOVY: MOŽNOSTI INTEGRÁCIE DO VZDELÁVACÍCH PROGRAMOV

Popularization of science as part of media education: possibilities for integration into educational programs

Mgr. Katarína Brisudová

Abstrakt

V 21. storočí formujú digitálne médiá, sociálne siete a stále sofistikovanejšie technológie komunikácie spôsob, akým rozumieme svetu, interpretujeme odborné informácie a prijímame spoločenské rozhodnutia. Popularizácia vedy sa v tomto prostredí stáva nevyhnutnou súčasťou verejného diskurzu, keďže prispieva k tomu, aby sa komplexné vedecké poznatky stali zrozumiteľnými a dostupnými širšej verejnosti. Mediálna výchova tak získava nový rozmer v ktorom nejde len o kritické čítanie médií, ale aj o schopnosť orientovať sa vo vedeckých tvrdeniach, hodnotiť ich dôveryhodnosť a chápať ich spoločenské dopady. Predkladaný príspevok analyzuje, ako je možné integrovať prvky popularizácie vedy do vzdelávacích programov tak, aby podporovali rozvoj vedeckej gramotnosti, kritického myslenia a aktívnej participácie žiakov základných škôl. Zároveň poukazuje na to, že prepojenie médií a vedy predstavuje kľúčový predpoklad pre formovanie informovanej, odolnej a demokraticky zmýšľajúcej spoločnosti.

Kľúčové slová: popularizácia vedy, mediálna výchova, vedecká gramotnosť, digitálne médiá, vzdelávacie programy

Abstract

In the 21st century, digital media, social networks, and increasingly sophisticated communication technologies shape the way we understand the world, interpret expert information, and make social decisions. In this environment, the popularization of science is becoming an essential part of public discourse, as it helps to make complex scientific knowledge understandable and accessible to the wider public. Media education thus takes on a new dimension in which it is not only about critical reading of the media, but also about the ability to navigate scientific claims, evaluate their credibility, and understand their social impact. This paper analyzes how elements of science popularization can be integrated into educational programs in order to promote the development of scientific literacy, critical thinking, and active participation among elementary school students. At the same time, it points out that the connection between media and science is a key prerequisite for the formation of an informed, resilient, and democratically minded society.

Keywords: popularization of science, media education, scientific literacy, digital media, educational programs

Kontakt:

Mgr. Katarína Brisudová

Univerzita Mateja Bela, Filozofická Fakulta

Tajovského 40, 974 01 Banská Bystrica

katarina.brisudova@student.umb.sk

„DAJ TROLLOVI STOPKU“: PRAKTICKÝ SPRIEVODCA PRE ZÁŽITKOVÉ VZDELÁVANIE V PREVENCII KYBERAGRESIE A POSILŇOVANÍ MEDIÁLNEJ GRAMOTNOSTI STREDOŠKOLÁKOV A BUDÚCICH PEDAGÓGOV

“Stop the Troll”: A Practical Guide for Experiential Education in Preventing Cyber-Aggression and Strengthening Media Literacy among High School Students and Future Teachers

PaedDr. Libuša Gužíková, PhD., PaedDr. Barbora Sender, PhD.

Abstrakt

Príspevok prezentuje výsledky projektu „Daj Trollovi stopku“, ktorý je zameraný na prevenciu kyberagresie a kyberšikanovania u žiakov stredných škôl a na rozvoj kritického myslenia u budúcich pedagógov. Projekt vychádza z potreby identifikovanej pedagógmi a vedením škôl, kde sa dlhodobo stretávajú s prejavmi online rizikového správania ako trolling, sexting, doxxing či nenávisťné prejavy. Cieľom projektu je zvyšovanie povedomia o týchto formách virtuálneho ohrozenia, rozvoj digitálnej empatie a reziliencie a poskytnutie praktických nástrojov na ich rozpoznanie a riešenie. Hlavným výstupom projektu je interaktívny vzdelávací materiál „Daj Trollovi stopku“, ktorý obsahuje terminologické minimum a kreatívne vzdelávacie prvky. Materiál zahŕňa komiksové príbehy, digitálne dilemy, praktické úlohy, pexeso, spoločenskú hru i tvorivé vzdelávacie aktivity, ktoré boli pilotne overené prostredníctvom workshopov pre 167 žiakov stredných škôl a prednášok pre 116 vysokoškolských študentov pedagogických smerov. Po ukončení vzdelávacích aktivít účastníci absolvovali vedomostný test, ktorý preukázal zvýšenie úrovne poznatkov o kyberagresii, mediálnej gramotnosti a preventívnych stratégiách.

Kľúčové slová: online rizikové správanie, prevencia, kyberagresia, kyberšikanovanie, vzdelávacie aktivity, žiaci stredných škôl, študenti

Abstract

The paper presents the results of the project “Stop the Troll”, which focuses on preventing cyber-aggression and cyberbullying among secondary school students and developing critical thinking skills among future teachers. The project is based on needs identified by teachers and school leaders, who have long been confronted with various forms of online risk behaviour, such as trolling, sexting, doxxing, and hate speech. The aim of the project is to raise awareness of these forms of digital threats, to strengthen digital empathy and resilience, and to provide practical tools for their recognition and effective response. The main output of the project is an interactive educational material titled “Stop the Troll”, which includes core terminology and creative learning components. The material contains comic-based stories, digital dilemmas, practical exercises, a memory game, a board game, and creative educational activities. These elements were pilot-tested through workshops involving 167 secondary school students and lectures delivered to 116 university students enrolled in teacher training programmes. After completing the educational activities, participants took a knowledge test, the results

of which demonstrated an increase in their understanding of cyber-aggression, media literacy, and preventive strategies.

Keywords: online risk behaviour, prevention, cyber-aggression, cyberbullying, educational activities, secondary school students, university students

Kontakt:

PaedDr. Libuša Gužíková, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Trieda Andreja Hlinku 1, Chrenová, 949 74 Nitra

lguzikova@ukf.sk

Kontakt:

PaedDr. Barbora Sender, PhD.

Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre

Trieda Andreja Hlinku 1, Chrenová, 949 74 Nitra

bsender@ukf.sk

VÝUČBA ŠPECIALIZOVANEJ ANGLIČTINY PRE ŽURNALISTICKÚ ETIKU VO VEKU UMELEJ INTELIGENCIE A DIGITÁLNEJ KULTÚRY

Teaching Specialized English for Journalistic Ethics in the Age of AI and Digital Culture

Mgr. Oľga Csalová, PhD.

Abstrakt

Tento príspevok sa zaoberá kritickou potrebou prispôbiť výučbu angličtiny pre špecifické účely (ESP) v rámci študijných programov žurnalistiky tak, aby reagovala na výzvy, ktoré predstavuje umelá inteligencia (AI) a všadeprítomnosť digitálnych médií. Ako primárny jazyk globálneho spravodajstva, znalosť angličtiny musí teraz zahŕňať aj sofistikovanú znalosť terminológie súvisiacej so súčasnými etickými a technologickými dilemami.

Kľúčové slová: angličtina pre špecifické účely (ESP), žurnalistika, umelá inteligencia (AI), digitálne médiá, etické a technologické dilemy

Abstract

This paper addresses the critical need to adapt the teaching of English for Specific Purposes (ESP) within journalism curricula to meet the challenges posed by artificial intelligence (AI) and the pervasive nature of digital media. As the primary language of global news reporting, English proficiency must now encompass a sophisticated command of terminology related to contemporary ethical and technological dilemmas.

Keywords: English for Specific Purposes (ESP), journalism, artificial intelligence (AI), digital media, ethical and technological dilemmas

Kontakt:

Mgr. Oľga Csalová, PhD.

Katedra žurnalistiky a nových médií, FF UKF v Nitre,

B. Slančíkovej 1, 949 01 Nitra

ocsalova@ukf.sk

OD INFORMAČNEJ VOJNY K INŠTINKTU PREŽITIA: FILOZOFICKÁ KRITIKA DEFICITNÝCH MODELOV KONŠPIRAČNÉHO MYSLENIA

*From Information Warfare to the Survival Instinct: A Philosophical Critique of Deficit
Models of Conspiratorial Thinking*

Mgr. Tomáš Kollárik PhD.

Abstrakt

Príspevok je filozofickou kritikou prevládajúcich deficitných modelov konšpiračného myslenia, ktoré ho redukujú na psychologickú patológiu alebo epistemické zlyhanie (Douglas et al. 2017; Cassam 2019). Autor na základe koncepcie „anti-anti konšpirátora“ navrhuje alternatívny rámec založený na vzájomnej previazanosti dôvery a kontroly. Argumentuje, že konšpiračné naratívy nie sú únikom do „psychologického raja“ istoty, ale prejavom „pekla úzkosti“, do ktorého jedinec vstupuje po strate dôvery v systém. Text využíva analytickú metaforu Matrixu, rovnice „Dôvery a Kontroly“ a typológiu identitárneho a reaktívneho typu na ukázanie, že konšpiračné myslenie môže byť dezorientovanou, no pochopiteľnou reakciou na vnímanú dysfunkciu inštitúcií a odcudzenie od moci. V závere stavia otvorenú otázku, či je možná obnova dôvery bez zásadného prehodnotenia súčasného usporiadania kontroly a byrokratizácie.

Kľúčové slová: konšpiračné myslenie, dôvera a kontrola, deficitné modely, identitárny a reaktívny typ, odcudzenie a dysfunkcia inštitúcií

Abstract

The paper offers a philosophical critique of prevailing deficit models of conspiratorial thinking, which reduce it to a psychological pathology or an epistemic failure (Douglas et al. 2017; Cassam 2019). It uses the notion of an “anti-anti conspiracist” to propose an alternative framework grounded in the mutual interconnection of trust and control. It argues that conspiracy narratives are not an escape into a “psychological paradise” of certainty, but an expression of a “hell of anxiety” that an individual enters after losing trust in the system. The text employs the analytical metaphor of the Matrix, the equation of “Trust and Control,” and a typology of identity-based and reactive types to show that conspiratorial thinking can be a disoriented yet understandable response to perceived institutional dysfunction and alienation from power. In conclusion, it poses the open question of whether the restoration of trust is possible without a fundamental re-evaluation of the current configuration of control and bureaucratization.

Keywords: conspiracy thinking, trust and control, deficit models, identitarian and reactive types, alienation and institutional dysfunction

Kontakt:

Mgr. Tomáš Kollárik PhD.

Filozofický ústav SAV

Klemensova 2522/19, 811 09 Bratislava

tomas.kollarik@savba.sk

REDUKCIA SPOLOČENSKEJ DISKUSIE NA RÝDZO POLITICKÝ KONFLIKT

The reduction of social discussion to a purely political conflict

Mgr. Tomáš Holetz, PhD., Mgr. Katarína Holetzová, PhD.

Abstrakt

Témy ovplyvňujúce každodenný život v krajine sú v oblasti politickej komunikácie často terčom manipulatívnych či tendenčných pokusov. Široká verejná diskusia k zásadným témam sa pomaly vytráca do úzadia a namiesto nej sme svedkami politickej rivality, ktorá rozhovor postupne zamieňa za hádku. Redukcia spoločenskej diskusie na čisto politický konflikt sa stala realitou, z diskutujúcich strán sa stali súpermi v pomyselnom ringu a argumenty sa premenili na útoky. Mediálny priestor sa zmenil na bojové pole a namiesto zbraní rinčia videá na sociálnych sieťach. Súperi sú v mediálnom priestore a na neutrálnej pôde zoči-voči konfrontovaní len výnimočne a tak politický diskurz popredných hráčov pripomína dronovú vojnu v Ukrajine. Súperi sú od seba vzdialení často stovky kilometrov a pritom rovnako úspešne rozdeľujú rodiny nežijúce pod jednou strechou. Ako sa má v takej situácii zorientovať občan, ktorý de iure aj de facto má byť rozhodujúcim činiteľom v tejto schéme? Aké sú východiská pre mediálny priestor, aby dokázal prinášať vyvážený obsah zrozumiteľný pre široké spektrum populácie? Ako dosiahnuť, aby napriek konfliktu, degradácii komunikácie a zúženiu tém mohol voličrobiť kvalifikované alebo aspoň informované rozhodnutia?

Kľúčové slová: politická komunikácia, politický konflikt, sociálne siete, verejná diskusia, kríza komunikácie

Abstract

Topics affecting everyday life in the country are often the target of manipulative or biased attempts in the field of political communication. Broad public discussion on fundamental topics is slowly fading into the background and instead we are witnessing political rivalry, which gradually replaces conversation with an argument. The reduction of social discussion to a purely political conflict has become a reality, the debating parties have become rivals in an imaginary ring and arguments have turned into attacks. The media space has turned into a battlefield and instead of weapons, videos are being shouted on social networks. Opponents are confronted face-to-face in the media space and on neutral ground only exceptionally, and so the political discourse of leading players resembles the drone war in Ukraine. Opponents are often hundreds of kilometers apart, and yet they are equally successful in dividing families living under the same roof. How is a citizen, who is supposed to be the decisive factor in this scheme, de jure and de facto, supposed to orient himself in such a situation? What are the starting points for the media space to be able to deliver balanced content understandable to a wide spectrum of the population? How to ensure that, despite the conflict, degradation of communication and narrowing of topics, the voter can make qualified or at least informed decisions?

Keywords: political communication, political conflict, social networks, public debate, communication crisis

Kontakt:

Mgr. Tomáš Holetz, PhD.

Panevropská univerzita, Fakulta podnikání a práva,

Michálkovická 1810/181, 710 00, Ostrava

tomas.holetz@peuni.cz

Kontakt:

Mgr. Katarína Holetzová, PhD.

Panevropská univerzita, Fakulta podnikání a práva,

Michálkovická 1810/181, 710 00, Ostrava

katarina.holetzova@paneurouni.com

ISBN 978-80-89832-38-5